

«Каб прыгожыя думкі мелі»

Фальклор займаў і займае важнае месца ў духоўным жыцці народа. Цяжка пераацаніць яго грамадска-палітычнае, эстэтычнае і выхаваўчае значэнне на ўсіх этапах развіцця грамадства. Аўтэнтычнае мастацтва садзейнічае выхаванню лепшых якасцяў чалавека: павагі да людзей, працавітасці, справядлівасці, сумленнасці, вучыць любіць Радзіму, а таксама выходзіць пачуццё прыгожага на лепшых узорах народнага мастацтва.

Але дзе сёння можна навучыцца спяваць так, як пелася спрад-веку, – без апрацоўкі, танцаваць побытавыя танцы з захаваннем мясцовай традыцыі таго краю, адкуль яны прыйшлі, бо кожны танец мае сваю фарбу, свой каларыт і сваю дынаміку. На сёння захавалася вельмі мала навучальных устаноў, дзе можна навучыцца сапраўднай беларускай культуры, таму што з кожным годам становіцца ўсё менш носьбітаў самой традыцыі – людзей старэйшага ўзросту і, на жаль, тэлевізійныя сродкі масавай інфармацыі прапагандуюць стылізаваную танцавальную, спеўную культуру, таму трэба зрабіць усё дзеля захавання, развіцця, перадачы нашчадкам лепшых здабыткаў аўтэнтычнай спадчыны Беларусі.

Кафедра этналогіі і фальклору Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў вельмі плённа працуе ў гэтым накірунку. Загадчык кафедры Вячаслаў Калацэй, выкладчыкі Таццяна Пладунова, Мікола Козенка шляхам збірання і вывучэння ў фальклорных экспедыцыях асабліва сцяў аўтэнтычнай спадчыны розных рэгіёнаў Беларусі далучаюць студэнтаў да беларускай традыцыі.

(Заканчэнне на стар. 2)

«Каб прыгожыя думкі мелі»

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Вельмі цікава праходзіў іспыт 4 курса па прадмеце «Побытавы танец». Мікола Козенка разам са студэнтамі прадставіў рознакаляровую палітру традыцыйных беларускіх танцаў: «Полька», «Кадрыля», «Кракавяк», «Мікіта», «Лысы», «Месяц», «Субота», «Парныя скокі» (кшталту «Рускага»), «Вальс», «Полька імправізаваная», веснавы карагод «Па вуліцы па шырокай». Традыцыйная танцавальная культура не існуе сама па сабе, а цесна звязаная з інструментальнай і спеўнай культурай, а гэта вельмі ўскладняе задачу, таму што студэнты павінныя дэманстраваць не толькі яс-

кравы танец, але і моцныя спевы, валоданне традыцыйнымі інструментамі. У Беларусі вельмі распаўсюджаныя такія танцы, як «Лявоніха», «Кракавяк», «Полька-бачка», «Мікіта», але ў кожным рэгіёне ёсць свае мясцовыя адметнасці выканання гэтых танцаў. Кожны танец – асобны непаўторны твор мастацтва, а імправізаваныя полькі ўвогуле патрабуюць не толькі дакладнай перадачы нагамі, рукамі, целам, галавой танцавальных рухаў, але і ў працэсе танца прыдумвання ўласных рухаў, сваёй полькі. І студэнты з гэтай задачай выдатна справіліся. Пераймалі танцы ў экспедыцыях і ў архіўных

запісах Міколы Козенкі. Маргарыта Касач прадставіла танцы «Лявоніха», «Полька-мазурка» з вёскі Сосны-1, а таксама парныя танцы з вёсак Асавец, Пласток, Закальное Любанскага раёна. Яна сама родам з Любаншчыны і з'яўляецца носьбітам танцавальнай традыцыі гэтага рэгіёну, выдатная танцорка, вельмі эмацыйна і з настроем выконвае рытм танца, а таксама дапамагае сябрам у пастаноўцы танцавальных нумароў.

На гэтым іспыце мяне ўразіла спалучэнне з танцам такіх відаў мастацтва, як ігра на музычных інструментах і прыпевак. Мікола Аляксеевіч спалучыў у пастаноўцы імправізаваных танцаў ігру на духавых інструментах і танец. Вельмі цікавую сольную кампазіцыю прадставіў Вячаслаў Красулін. Танец пераклікаўся з духавымі най-

грышамі «Базар», «Войра» Мінскага раёна спачатку на дудцы, пасля на парных дудках, і кульмінацыя выконвалася на дудзе, а ногі ў гэты час не спыняліся, і ўсё гэта перарастала ў чароўнае відовішча, якое трэба бачыць і чуць. Ігра на духавых інструментах вельмі спецыфічная, бо звязаная з дыханнем, і каб спалучыць інтанацыю, характар, паступовую кульмінацыю ў гуках і вельмі складаных рытмічных малюнках у нагах, трэба авалодаць вельмі высокім майстэрствам.

Павел Ляшок прадэманстраваў «Польку з прыпеўкамі», «Раскамарынскую» Мінскага раёна і «Жыдоўскі вальс». У гэтых танцах цесна спалучаюцца традыцыі беларускага, рускага і яўрэйскага народаў. У пастаноўцы сольнай імправізаванай полькі Мікола Аляксеевіч спалучыў танец, барабан і спевы. Нумар атрымаўся вясёлы, эмацыйны, яскравы. Вельмі цяжка каардынаваць мелодыю барабана, рытм танца і прыпеўкі, таму што ў кожнай партыі свая асаблівасць, свой каларыт, але Павел справіўся з гэтай задачай выдатна.

Аляксандр Масібут таксама запомніўся сваёй імправізаванай полькай. Яго кампазіцыю Мікола Аляксеевіч спалучыў з палкамі. На Беларусі ёсць традыцыйны танец «Мікіта», калі

на падлогу кладуцца крыжом дзве палачкі, а танцоры танцуюць вакол іх. Галоўная задача танцораў – не зрушыць палкі з месца. Але ў час выканання полькі палкі ў руках Аляксандра мне нагадвалі жывую істоту. Яны і адстуквалі музыкае суправаджэнне, якое не супадала з рытмічным малюнкам ног, і выраблялі вельмі прыгожыя па, і падымалі настрой глядачам, таму хацелася, каб гэтае дзейства не сканчалася. Акампаіраваў танцору на гармоніку Міхаіл Іванавіч Слізкі, які з'яўляецца носьбітам гэтай традыцыі. Ён таксама стваральнік музея гармонікаў у Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў.

Трэба захоўваць сваю нацыянальную спадчыну. Сёння, на жаль, мы добра ведаем культуру іншых краінаў, размаўляем на чужой мове, а сваіх танцаў, сваіх песняў, сваіх традыцыяў не ведаем. Выхоўваць прыгожага, духоўна добрага чалавека, які з'яўляецца непаўторнай асобай свайго народа і паважае людзей іншых народаў, трэба на сваіх песнях, на сваіх танцах, на сваёй мове, на сваіх традыцыях, на сваёй культуры. «Каб прыгожыя думкі мелі, танцавалі і прыгожыя песні пелі!»

Святлана ЯФІМОВА,
настаўніца музыкі
САШ №3 г. Мінска

